

безпеки. Однак, Закон [3] не визначає, яким чином суд має одержувати від працівників оперативних підрозділів зазначену вище оперативну інформацію про наявність загрози життю, здоров'ю, житлу і майну учасників судового розгляду. Чи має звертатися керівник відповідного оперативного підрозділу безпосередньо до суду (суддів), чи таке звернення має відбуватися опосередковано, тобто через слідчого або прокурора.

Відсутність законодавчо визначеної можливості у працівників оперативних підрозділів безпосередньо звертатися до суду обумовлює необхідність взаємодії з прокурором. Останній уповноважений, у т. ч. з метою подолання протидії судовому розгляду, звертатися до суду й подавати йому клопотання щодо порядку дослідження доказів та долучення нових доказів до матеріалів кримінального провадження, про зміну або висунення додаткового обвинувачення, про обрання або зміну запобіжного заходу стосовно обвинуваченого, про забезпечення безпеки учасників судового розгляду, про виклик нових свідків до суду, проведення слідчих (розшукових) дій, у т. ч. негласних, тощо.

Положення відомчих інструкцій МВС України мають передбачати процедуру взаємодії оперативних підрозділів зі слідчими, які проводили їх досудове розслідування, та прокурорами, які підтримують державне обвинувачення в суді, з метою подолання протидії судовому розгляду матеріалів кримінальних проваджень.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень : наказ МВС України від 14.08.2012 № 700 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 05.11.2017).

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 05.11.2017).

3. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві : закон України від 23.12.1993 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12> (дата звернення: 05.11.2017).

Одержано 06.11.2017

УДК 347.734:336.711(477)

Євгеній Сергійович ХОДАК,

аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СТРУКТУРИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ФОНДУ ГАРАНТУВАННЯ ВКЛАДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Досліджуючи адміністративно-правовий статус Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (далі – Фонд), слід зазначити, що в адміністративно-правовій науці вважається, що вказана категорія походить від більш загальної – адміністративно-правового статусу суб'єкта права.

Суб'єкт права – це учасник суспільних відносин, якого норма права наділяє правами і обов'язками. Це поняття містить у собі два критерії. Перший – соціальний, що означає участь у суспільних відносинах в ролі відособленого, здатного утворювати і здійснювати єдину волю персоніфікованого суб'єкта. Другий – юридичний, що передбачає встановлення правовими нормами здатності бути носієм прав і обов'язків, брати участь у правовідносинах [1, с. 3].

В адміністративному праві під суб'єктом розуміють носія (юридичну чи фізичну особу) прав і обов'язків у сфері публічної адміністрації, передбачених адміністративно-правовими нормами, який має здатність надані права реалізовувати, а покладені обов'язки виконувати [2, с. 58]. Суб'єкт адміністративного права – це особа, яка має певні права та обов'язки, викладені в нормах адміністративного права, і може вступати в адміністративно-правові відносини [3, с. 137], або брати участь у здійсненні публічного управління, реалізації функцій виконавчої влади [4, с. 418].

Таким чином, суб'єктами адміністративного права слід визнавати учасників публічних відносин, яких відповідно до конституційних та адміністративно-правових норм наділено

правами і обов'язками, здатністю вступати в адміністративно-правові відносини. Крім того, правові відносини виступають основним засобом реалізації правових норм, отже, носій прав і обов'язків стає суб'єктом правовідносин, внаслідок реалізації своїх прав і обов'язків [5, с. 15].

Слід також зазначити, що для суб'єктів права характерні дві основні ознаки. По-перше, це – особа, учасник суспільних відносин (індивід, організація), яка за своїми особливостями фактично може бути носієм суб'єктивних юридичних прав та обов'язків [6, с. 38]. Для цього така особа повинна мати певні ознаки, відповідати таким характеристикам:

а) зовнішня уособленість (Фонд є установою, що виконує спеціальні функції у сфері гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків з ринку і ліквідації банків у випадках, встановлених Законом України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» [7]);

б) персоніфікація – виступає у відносинах ззовні як єдина особа – персону (Фонд є юридичною особою публічного права, має відокремлене майно, яке є об'єктом права державної власності і перебуває у його господарському віданні. Фонд є суб'єктом управління майном, самостійно володіє, користується і розпоряджається належним майном, вчиняючи стосовно нього будь-які дії (у тому числі відчуження, передача в оренду, ліквідація), що не суперечать законодавству та меті діяльності Фонду);

в) здатність виробляти та здійснювати персоніфіковану волю (відповідно до ст. 6 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» [7] Фонд у межах своїх функцій та повноважень здійснює нормативне регулювання системи гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків з ринку. Фонд приймає та видає нормативно-правові акти з питань, віднесених до його повноважень, які є обов'язковими до виконання банками, юридичними та фізичними особами у формі інструкцій, положень, правил).

Другою ознакою є те, що особа, яка реально спроможна брати участь у правовідносинах, набула ознаки суб'єкта права внаслідок юридичних норм. Інакше – юридичні норми утворюють обов'язкову основу дії особи як суб'єкта права [6, с. 38]. Наявність такої ознаки цілком притаманна Фонду, основу діяльності якого складає принцип законності. Таким чином, можна стверджувати, що Фонд також є суб'єктом адміністративного права.

Стосовно визначення змісту та структури адміністративно-правового статусу юридичної особи, то в юридичній літературі й досі не сформовано єдиного підходу щодо вирішення цього питання. Так, Є. В. Овчарова серед елементів адміністративно-правового статусу юридичної особи виділяє права і обов'язки юридичної особи у сфері державного управління, а також адміністративну відповідальність юридичної особи [8, с. 40]. Л. В. Винар серед елементів правового статусу юридичних осіб, заснованих державою визначає права і обов'язки цих осіб, мету їх діяльності, правовий режим майна, організацію управління, умови відповідальності цих юридичних осіб за зобов'язаннями [9, с. 28]. Утім, як зазначає С. О. Комаров, структура адміністративно-правового статусу юридичної особи приватного права, певним чином, відрізняється від структури елементів, що складають адміністративно-правовий статус державного органу [10, с. 294].

С. В. Ківалов серед елементів адміністративно-правового статусу державних органів влади називає функції, завдання та компетенцію [11, с. 82–94]. На думку Д. М. Бахраха, адміністративно-правовий статус органу державної влади складається з трьох блоків: 1) цільового, який визначає норми про цілі, задачі і функції та принципи діяльності; 2) організаційно-структурний, який складається з правових приписів, що регламентують порядок утворення, реорганізацію, ліквідацію органу, його структуру, лінійну і функціональну підпорядкованість; 3) компетенції, як сукупності владних повноважень і підвідомчості [12, с. 85]. Цієї ж позиції притримується Ю. Я. Якимов, який серед структурних елементів адміністративно-правового статусу органу державної виконавчої влади виділяє: 1) цільовий блок елементів; 2) організаційний блок елементів; 3) компетенцію у сфері державного управління; 4) адміністративну відповідальність як необхідний правовий засіб забезпечення належного виконання обов'язків юридичної особи у сфері державного управління [13, с. 20].

Цільовий блок елементів адміністративно-правового статусу представлений цілями, завданнями, функціями і принципами діяльності органу. Організаційний (структурний) блок елементів правового статусу включає норми, які регламентує порядок створення, реорганізації, ліквідації органу, його структуру, лінійну та функціональну підпорядкованість. Компетенція, як елемент адміністративно-правового статусу, включає предмети ведення і повноваження у сфері державного управління. Предмети ведення визначаються сферою державного управління

відповідно до законів, підзаконних правових актів і установчих документів юридичної особи [8, с. 43]. Юридична відповідальність, як елемент адміністративно-правового статусу суб'єкта публічного права, до яких відноситься й Фонд, не повинна обмежуватися лише адміністративною відповідальністю юридичної особи. Якість виконання функцій та завдань, що покладаються на Фонд у сфері гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків з ринку і ліквідації банків прямо залежить від діяльності його посадових та службових осіб. Тому в структурі адміністративно-правового статусу Фонду доцільно розглядати юридичну (дисциплінарну, адміністративну, а в окремих випадках цивільно-правову та кримінальну) відповідальність його посадових та службових осіб.

Враховуючи викладене, а також те, що Фонд є юридичною особою публічного права, пропонуємо до структури його адміністративно-правового статусу віднести: 1) цільовий блок, який представлений метою, завданнями, функціями і принципами діяльності Фонду; 2) структурно-організаційний блок, який включає норми, що визначають організаційну структуру Фонду, а також порядок взаємодії Фонду з органами державної влади та Національним банком України; 3) компетенцію, яка включає предмети відання і повноваження Фонду у сфері гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків з ринку і ліквідації банків; 4) юридичну відповідальність посадових та службових осіб Фонду.

Список бібліографічних посилань

1. Бахрах Д. Н. Субъекты советского административного права : межвузов. сб. науч. тр. Свердловск, 1985. С. 3–19.
2. Коломоєць Т. О. Адміністративне право. Академічний курс. Київ : Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
3. Адміністративне право України. Загальна частина. Академічний курс : підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки. Харків : Золота миля, 2011. 584 с.
4. Стариков Ю. Н. Курс общего административного права : в 3 т. Т. 1: История. Наука. Предмет. Нормы. Субъекты. М. : Норма, 2002. 728 с.
5. Бояринцева М. А. Адміністративно-правовий статус громадянина України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2005. 213 с.
6. Подоляка А. М. Адміністративно-правовий статус Державної автомобільної інспекції МВС України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2004. 194 с.
7. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб : закон України від 23.02.2012 № 4452-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 50. Ст. 564.
8. Овчарова Е. В. Понятие, структура и содержание административно-правового статуса юридического лица. *Гражданин и право*. 2001. № 1 (7). С. 39–50.
9. Винар Л. В. Правовий статус юридичних осіб, заснованих державою : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Львів, 2006. 193 с.
10. Комаров С. А. Общая теория государства и права. М. : Рус. слово, 1997. 320 с.
11. Адміністративне право України : підручник / за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса : Юрид. літ., 2003. 896 с.
12. Административное право : учебник / под общей ред. Д. Н. Бахраха. М. : БЕК, 1996. 368 с.
13. Якимов Ю. Я. Статус субъекта административной юрисдикции и проблемы его реализации : монография. М. : Проспект, 1999. 327 с.

Одержано 10.11.2017

УДК 378.4:37.034

Наталія Юріївна ЦВІРКУН,

кандидат юридичних наук, викладач кафедри

кримінального права і кримінології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9195-3349>

ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ У ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

На сучасному етапі розвитку українського суспільства важливим завданням вищої освіти є виховання фахівців, які відзначаються, насамперед, толерантністю і терпимістю до різних думок, поглядів, переконань, неупередженістю в ставленні до громадян, колег, партнерів і подій, здатних самостійно будувати і власне життя, і життя своєї країни.